

CLT/CIH/MCO/2010/PI/144
Paris, 26 Février 2010
Original: English

United Nations
Educational, Scientific and
Cultural Organization

Organisation
des Nations Unies
pour l'éducation,
la science et la culture

Organización
de las Naciones Unidas
para la Educación,
la Ciencia y la Cultura

Организация
Объединенных Наций по
вопросам образования,
науки и культуры

منظمة الأمم المتحدة
للتربية والعلم والثقافة

联合国教育、
科学及文化组织

Official Translation of the 1954 Hague Convention for the Protection
of Cultural Property in the Event of Armed Conflict

Serbo-Croatian

K O N V E N C I J A
ZA ZAŠTITU KULTURNIH DOBARA U SLUČAJU ORUŽANOG SUKOB

Visoke Strane Ugovornice,

Konstatujući da su kulturnim dobrima, u toku poslednjih oružanih sukoba, bila nanesena teška oštećenja i da su ona, usled razvitka ratne tehnike, sve više ugrožena od razaranja;

Ubedene da štete nanese kulturnim dobrima, ma kome narodu ona pripadala, predstavljaju štetu kulturnom nasledstvu celog čovečanstva, budući da svaki narod daje svoj doprinos svetskoj kulturi;

Smatrajući da je čuvanje kulturnog nasledstva od velike važnosti za sve narode sveta i da je važno osigurati ovom nasledstvu međunarodnu zaštitu;

Rukovođene principima zaštite kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, koji su postavljeni u Haškim konvencijama iz 1899 i 1907 godine i u Vašingtonskom Paktu od 15 aprila 1935 godine;

Smatrajući da bi zaštita ovih dobara mogla biti efikasna samo ako je organizovana još za vreme mira i to tako nacionalnim, tako i međunarodnim merama;

Rešene da preduzmu sve moguće mere u cilju zaštite kulturnih dobara;

Saglasile su se sa sledećim odredbama:

GLAVA I
OPŠTE ODREDBE O ZAŠTITI

1. člen

Definicije kulturnih dobara

Saglasno cilju ove Konvencije, kulturnim dobrima se smatraju, makakvo bilo njihovo poreklo ili njihov sopstvenik:

- a) pokretna ili nepokretna dobra, koja su od velikog značaja za kulturnu baštinu svakog naroda, kao: spomenici arhitekture, umetnosti ili istorije, verski ili laički, arheološka mesta, skup građevina, koje su kao celina od istoriskog ili umetničkog interesa, umetnička dela, rukopisi, knjige i drugi predmeti umetničkog, istoriskog ili arheološkog interesa, kao i naučne kolekcije i važne kolekcije knjiga, arhiva ili reprodukcija napred navedenih dobara;
- b) zgrade, čija je glavna i efektivna namena da čuvaju ili da izlažu pokretna kulturna dobra navedena u alineji a), kao: muzeji, velike biblioteke, arheološka skladišta, kao i skladišta određena za sklapanje pokretnih kulturnih dobara navedenih u alineji a) u slučaju oružanog sukoba;

- c) centri u kojima se nalazi značajan broj kulturnih dobara, koja su navedena u alinejama a) i b), takozvani centri u kojima su sakupljeni kulturni spomenici.

Član 2

Zaštita kulturnih dobara

Zaštita kulturnih dobara, saglasno ciljevima ove Konvencije, obuhvata i poštovanje ovih dobara.

Član 3

Čuvanje kulturnih dobara

Visoke Strane Ugovornica se obavezuju da pripreme, još za vreme mira, čuvanje kulturnih dobara, koja se nalaze na njihovoj sopstvenoj teritoriji od predviđenih posledica oružanog sukoba, preduzimajući mere koje one smatraju neophodnim.

Član 4

Poštovanje kulturnih spomenika

- 1) Visoke Strane Ugovornice se obavezuju da poštuju kulturna dobra koja se nalaze kako na njihovoj sopstvenoj teritoriji, tako i na teritoriji drugih Visokih Strana Ugovornica, uzdržavajući se od upotrebe ovih dobara, njihovih sredstava za zaštitu, kao i njihove najbliže okoline, u svrhe koje bi mogle izložiti ova dobra razaranju ili šteti u slučaju oružanog sukoba kao i uzdržavajući se od svakog neprijateljskog akta uperenog protivu ovih dobara.
- 2) Može se odstupati od obaveza definisanih u prvom paragrafu ovog člana samo u slučajevima kada vojna potreba imperativno zahteva jedno takvo odstupanje.
- 3) Visoke Strane Ugovornice obavezuje se, pored toga, da zabrane, da preduprede i po potrebi, da zaustave svako delo krađe, pljačke ili nepravednog prisvajanja kulturnih dobara, u makoj formi to bilo vršeno, ako i svaki akt vandalizma, uporen protiv rečenih dobara. One će se uzdržavati da rekviriraju pokretna kulturna dobra, koja se nalaze na teritoriji neke druge Visoke Strane Ugovornice.
- 4) One će se uzdržavati od svake represivne mere uperene protivu kulturnih dobara.
5. Visoka Strana Ugovornica se ne može osloboditi obaveza navedenih u ovom članu prema drugoj Visokoj Strani Ugovornici pod izgovorom da ova poslednja nije preduzela mere predostrožnosti propisane u članu trećem.

Član 5

Okupacija

- 1) Visoke Strane Ugovornice, koje okupiraju u celini ili delimično, teritoriju druge Visoke Strane Ugovornice dužne su, koliko je to moguće, da pomažu napore nadležnih nacionalnih vlasti na okupiranoj teritoriji, kako bi se osigurala zaštita i održavanje kulturnih dobara.
- 2) U slučaju potrebe hitne intervencije radi očuvanja kulturnih dobara koja se nalaze na okupiranoj teritoriji, a koja su oštećena usled vojnih operacija i ako nadležne nacionalne vlasti nisu u mogućnosti da preduzmu takve mere, okupaciona sila će, koliko je to moguće, i u uskoj saradnji sa ovim vlastima, preduzeti najpotrebnije mere za njihovo očuvanje.
- 3) Svaka Visoka Strana Ugovornica, čiju vladu članovi otpora smatraju kao svoju legitimnu vladu, skreneće im, ako je moguće, pažnju na obaveznu ispunjavanja onih odredaba Konvencije, koje se odnose na poštovanje kulturnih dobara.

Član 6

Obeležavanje kulturnih dobara

Shodno odredbama člana 16, kulturna dobra mogu biti označena jednim znakom raspoznavanja kako bi se olakšala njihova identifikacija.

Član 7

Mere vojne prirode

- 1) Visoke Strane Ugovornice obavezuju se da unesu, još za vreme mira, u svojim vojnim pravilnicima ili instrukcijama, odredbe kojima bi se osiguralo ispunjavanje ove Konvencije, kao i da vaspitaju, još za vreme mira, osoblje svojih oružanih snaga da poštuje kulturu i kulturna dobra svih naroda.
- 2) One se obavezuju da pripreme ili da ustanove, još za vreme mira, kod svojih oružanih snaga službe ili stručno osoblje, čiji će zadatak biti da pazi na poštovanje kulturnih dobara, kao i da saraduje sa civilnim vlastima, koje su odgovorne za očuvanje ovih dobara.

GLAVA II

O SPECIJALNOJ ZAŠTITI

Član 8

Odobrenje za specijalnu zaštitu

- 1) Mogu biti stavljeni pod specijalnu zaštitu: ograničen broj skloništa namenjenih

za zaštitu pokretnih kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, centri u kojima su sakupljene kulturne znamenitosti kao i druga nepokretna kulturna dobra od vrlo velike važnosti, pod uslovom:

- a) da se nalaze na dovoljnom odstajanju od velikog industrijskog centra ili od svakog važnog vojnog objekta, koji predstavlja osetljivu tačku, kao na primer aerodrom, radio stanica, ustanova, koja radi za narodnu odbranu, pristanište ili železnička stanica od izvesne važnosti ili važna saobraćajna linija;
 - b) da ne budu upotrebljavani u vojne svrhe.
- 2) Sklonište za pokretna kulturna dobra može takođe biti stavljeno pod specijalnu zaštitu, ma gde se ono nalazilo, ako je sagrađeno tako, da, prema najvećoj verovatnoći, ne bi moglo biti oštećeno bombardovanjem.
 - 3) Centar u kome su sakupljene kulturne znamenitosti smatra se da je korišćen u vojne svrhe, ako je upotrebljen za premeštanje vojnog personala ili materijala, čak i u tranzitu. Isto tako centar će se smatrati da je upotrebljen u vojne svrhe, ako se u njemu razvijaju aktivnosti koje su direktno u vezi sa vojnim operacijama, ako se u njemu nalazi vojni personal ili proizvodi razni materijal.
 - 4) Neće biti smatrano da je upotrebljeno u vojne svrhe čuvanje jednog od kulturnih dobara, koja su navedena u prvom paragrafu, od strane naoružanih čuvara koji su specijalno za to određeni, kao ni prisustvo policijskih snaga u blizini ovog kulturnog dobra, koje su normalno određene za zaštitu javnog reda.
 - 5) Ako se jedno od kulturnih dobara, navedenih u paragrafu prvom ovog člana, nalazi blizu važnog vojnog objekta, u smislu ovog paragrafa, ono se ipak može staviti pod specijalnu zaštitu, ako se Visoka Strana Ugovornica, koja ovo zahteva, obaveže, da neće, u slučaju oružanog sukoba, činiti nikakvu upotrebu od gornjeg objekta, a naročito ako je u pitanju pristanište, železnička stanica ili aerodrom i da će skrenuti od njih svaki saobraćaj. U ovom slučaju skretanje saobraćaja na drugu stranu treba da bude pripremljeno još za vreme mira.
 - 6) Kulturna dobra stiču pravo na specijalnu zaštitu upisivanjem u "Međunarodni registar kulturnih dobara koja su pod specijalnom zaštitom". Ovaj upis se može izvršiti samo shodno odredbama ove Konvencije i pod uslovima, koji su predviđeni u Pravilniku za izvršenje.

Član 9

Imunitet kulturnih dobara koja se nalaze pod specijalnom zaštitom

Visoke Strane Ugovornice se obavezuju da osiguraju imunitet kulturnih dobara, koja se nalaze pod specijalnom zaštitom, uzdržavajući se, od momenta njihovog upisa u Međunarodni registar, od svakog neprijateljskog akta, uperenog protiv ovih dobara, kao i izuzimajući slučajeve predviđene u paragrafu 5 člana 8, od vsake upotrebe ovih dobara ili njihove okoline u vojne svrhe.

Član 10

Signalizacija i kontrola

Za vreme oružanog sukoba kulturna dobra, koja se nalaze pod specijalnom zaštitom, treba da budu obeležena znakom raspoznavanja, definisanim u članu 16, kao i da budu dostupna međunarodnoj kontroli, kako je to predviđeno u Pravilniku za izvršenje.

Član 11

Oduzimanje imuniteta

- 1) Ako jedna od Visokih Strana Ugovornica naruši, u odnosu na jedno kulturno dobro koje se nalazi pod specijalnom zaštitom, obaveze primljene u vezi člana 9, protivna strana je, sve dok ovo narušenje traje, oslobođena svoje obaveze da osigurava imunitet odnosnog dobra. Ipak, svaki put, kada joj to bude moguće, ona će prethodno tražiti pristanak ovog narušavanja u razumnom roku.
- 2) Van predviđenog slučaja u prvom paragrafu ovog člana, imunitet kulturnog dobra, koje se nalazi pod specijalnom zaštitom, ne može se oduzeti osim u izuzetnim slučajevima neizbežne vojne potrebe i samo tako dugo, dok ova potreba traje. Ovo može utvrditi samo šef jedne formacije koja je, po važnosti, jednaka ili veća od jedne divizije. U svakom slučaju, kada to okolnosti dozvoljavaju, odluka o oduzimanju imuniteta saopštava se protivnoj strani dovoljno blagovremeno.
- 3) Strana, koje oduzima imunitet, dužna je da o tome obavesti, u najkraće mogućem vremenu, pismeno i sa obrazloženjem, Generalnog komesara za kulturna dobra, koji je predviđen Pravilnikom za izvršenje.

GLAVA III TRANSPORTI KULTURNIH DOBARA

Član 12

Transport pod specijalnom zaštitom

- 1) Transport, koji je isključivo namenjen za prenos kulturnih dobara, bilo u unutrašnjosti teritorije, bilo na neku drugu teritoriju može se, na traženje

zainteresovane Visoke Strane Ugovornice, obaviti pod specijalnom zaštitom pod uslovlma predviđenim u Pravilniku za izvršenje.

- 2) Transport pod specijalnom zaštitom nalazi se pod međunarodnom kontrolom, koja je predviđena Pravilnikom za izvršenje i treba da bude snabdeven znakom za raspoznavanje definisanim u članu 16.
- 3) Visoke Strane Ugovornice uzdržaće se svakog neprijateljskog akta prema transportu, koji se nalazi pod specijalnom zaštitom.

Član 13

Transport u hitnim slučajevima

- 1) Ako jedna od Visokih Strana Ugovornica smatra, da bezbednost izvesnih kulturnih dobara zahteva njihov prenos i da usled hitnosti predviđena procedura u članu 12 ne može da se sprovede, naročito u početku oružanog sukoba, transport može biti označen znakom raspoznavanja definisanim u članu 16, ukoliko molba za imunitet, shodno članu 12, nije već bila podneta i odbijena. Notifikacija transporta, ukoliko je moguće, treba da bude učinjena protivnim stranama. Transport, upućen na teritoriju druge zemlje ne može niukom slučaju biti snabdeven znakom raspoznavanja, ako mu imunitet nije bio naročito odobren.
- 2) Visoke Strane Ugovornice preduzeće, koliko je to moguće, potrebne mere predostrožnosti kako bi transporti, predviđeni u prvom paragrafu ovog člana i snabdeveni znakom raspoznavanja, bili zaštićeni od neprijateljskih akata upravljenih protivu njih.

Član 14

Imunitet od uzapćenja, pljačke i oduzimanja

- 1) Uživace imunitet od uzapćenja, pljačke i oduzimanja:
 - a) kulturna dobra koja uživaju zaštitu predviđenu članom 12 ili onu iz člana 13;
 - b) transportna sredstva, koja su isključivo upotrebljena za prenos ovih dobara.
- 2) Ništa u ovom članu ne ograničava pravo pregleda i kontrola.

GLAVA IV
O PERSONALU

Član 15

Personal

Ukoliko to dozvoljavaju interesi sigurnosti, personal, koji je određen za zaštitu kulturnih dobara, treba da bude poštovan u interesu ovih dobara, i ako bude pao u ruke protivne strane, dozvoliće mu se da vrši svoje funkcije, ako su kulturna dobra, koja su mu poverena, takođe pala u ruke protivne strane.

GLAVA V
O ZNAKU RASPOZNAVANJA

Član 16

Znak Konvencije

- 1) Znak raspoznavanja Konvencije sastoji se od jednog štita, zaoštrenog pri dnu, podeljenog na četiri unakrsna dela obojena plavo i belo (štit je formiran od jednog plavog kvadrata, čiji jedan od uglova čini dno od štita, i od jednog plavog trougla iznad kvadrata, tako da oba obeležavaju po jedan beli trougao sa obe strane).
- 2) Znak se upotrebljava sam ili ponovljen tri puta u trougaonom obliku (jedan štit ispod) pod uslovima predviđenim u članu 17.

Član 17

Upotreba znaka

- 1) Znak raspoznavanja ponovljen tri puta, može biti upotrebljen samo:
 - a) za nepokretna kulturna dobra pod specijalnom zaštitom;
 - b) za transporte kulturnih dobara pod uslovima predviđenim u članovima 12 i 13;
 - c) za improvizirana skloništa pod uslovima predviđenim u Pravilniku za izvršenje.
- 2) Znak raspoznavanja može se upotrebiti izolavano samo:
 - a) za kulturna dobra koja nisu pod specijalnom zaštitom;
 - b) lica koja su zadužena za kontrolu shodno Pravilniku za izvršenje;
 - c) za personal angažovan za zaštitu kulturnih dobara;
 - d) za legitimacije predviđene Pravilnikom za izvršenje.

- 3) Za vreme oružanog sukoba zabranjena je upotreba znaka raspoznavanja u drugim slučajevima osim onih, koji su navedeni u prethodnim paragrafima ovoga člana, kao i upotreba, u makakvu drugu svrhu, znaka, koji je sličan znaku raspoznavanja.
- 4) Znak raspoznavanja se ne može staviti na nepokretno kulturno dobro, ako istovremeno ne postoji i ovlašćenje propisno datirano i potpisano od nadležne vlasti Visoke Strane Ugovornice.

GLAVA VI O PRIMENI KONVENCIJE

Član 18

Primena Konvencije

- 1) Pored odredaba, koje treba da stupe na snagu još za vreme mira, ova Konvencija će se primenjivati u slučaju objavljenog rata ili svakog drugog oružanog sukoba, koji može da izbije između dve ili više Visokih Strana Ugovornica, pa čak i ako ratno stanje nije priznato od jedne ili od više njih.
- 2) Konvencija će se primenjivati takođe i u svim slučajevima okupacije cele ili jednog dela teritorije Visoke Strane Ugovornice, čak i ako ova okupacija ne naiđe ni na kakav oružani otpor.
- 3) Ako jedna od Sila koje su u sukobu ne učestvuje u ovoj Konvenciji, sile učesnice ostaju ipak vezane Konvencijom u svojim recipročnim odnosima. One će, pored toga, biti vezane Konvencijom prema rečenoj Silii, ako ova izjavi da prihvata njene odredbe i tako dugo dok ih ona primenjuje.

Član 19

Sukobi koji nisu međunarodnog karaktera

- 1) U slučaju oružanog sukoba, koji nije međunarodnog karaktera i koji izbije na teritoriji jedne od Visokih Strana Ugovornica, svako od Strana u sukobu biće obavezna da primenjuje bar one odredbe ove Konvencije, koje se odnose na poštovanje kulturnih dobara.
- 2) Stranke koje se nalaze u sukobu nastojaće da stave na snagu putem specijalnih sporazuma ove ili deo drugih odredaba ove Konvencije.
- 3) Organizacija Ujedinjenih Nacija za prosvetu, nauku i kulturu može ponuditi svoje usluge Stranama koje se nalaze u sukobu.
- 4) Primena prethodnih odredaba neće imati efekta na legalni status Strana koje se nalaze u sukobu.

GLAVA VII O IZVRŠENJU KONVENCIJE

Član 20

Pravilnik za izvršenje

Način primenjivanja ove Konvencije određen je Pravilnikom za izvršenje, koji čini njen sastavni deo.

Član 21

Sile zaštitnice

Ova Konvencija i njen Pravilnik za izvršenje primenjivaće se uz saradnju Sila zaštitnica, koje su odgovorne za čuvanje interesa Strana u sukobu.

Član 22

Procedura za izmirenje

- 1) Sile zaštitnice ukazuju svoje dobre usluge u svim slučajevima kada smatraju da je to korisno i u interesu kulturnih dobara, osobito ako postoji nesaglasnost između Sila, koje su u sukobu, po pitanju primene ili tumačenja odredaba ove Konvencije ili njenog Pravilnika za izvršenje.
- 2) U tom cilju svaka od Sila zaštitnica može, na inicijativu jedne od Strana, Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu ili na svoju sopstvenu inicijativu da predloži Stranama koje su u sukobu sastanak njihovih predstavnika, a posebno sastanak vlasti koje su odgovorne za zaštitu kulturnih dobara, eventualno na prikladno izabranoj neutralnoj teritoriji. Strane u konfliktu su obavezne da prihvate predloge za sastanak, koji su im učinjeni. Sile zaštitnice predlažu na odobrenje Stranama u sukobu jednu ličnost, koja pripada neutralnoj Sili ili koja je predložena od strane Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu, a koja će biti pozvana da učestvuje na ovom sastanku u svojstvu predsednika.

Član 23

Pomoć UNESCO-a

- 1) Visoke Strane Ugovornice mogu tražiti tehničku pomoć od Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu u cilju organizovanja zaštite svojih kulturnih dobara ili radi svakog drugog problema, koji je u vezi sa primenom ove Konvencije i njenog Pravilnika za izvršenje. Organizacija će dati ovu pomoć u granicama svog programa i svojih mogućnosti.

- 2) Organizacija je ovlašćena da čini, na svoju sopstvenu inicijativu, Visokim Stranama Ugovornicama predloge po ovom predmetu.

Član 24

Specijalni sporazumi

- 1) Visoke Strane Ugovornice mogu da zaključe specijalne sporazume po svim pitanjima za koja smatraju da bi bilo pogodno da se odvojeno urede.
- 2) Ne može biti zaključen nikakav specijalni sporazum kojim bi se umanjila zaštita, koju ova Konvencija osigurava kako kulturnim dobrima, tako i personalu, koji je zadužen za njihovo čuvanje.

Član 25

Rasturanje Konvencije

Visoke Strane Ugovornice se obavezuju da rasturaju, što je moguće više, za vreme mira kao i za vreme rata, tekst ove Konvencije i njenog Pravilnika za izvršenje u svojim zemljama. One se naročito obavezuju da proučavanje njenih odredaba unesu u programe vojne nastave a, po mogućstvu, i građanske nastave, kako bi sa načelima Konvencije bilo poznato celokupno građanstvo, a naročito oružane snage i personal, koji je obavezan za zaštitu kulturnih dobara.

Član 26

Prevodi i izveštaji

- 1) Visoke Strane Ugovornice saopštavaju jedna drugoj preko Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu zvanične prevode ove Konvencije i njenog Pravilnika za izvršenje.
- 2) Pored toga, najmanje jedanput svake četvrte godine, one će slati Generalnom direktoru izveštaj kojim će davati obaveštenja, koja one smatraju pogodnim, o merama, koje su preduzete, pripremljene ili uzete u razmatranje od njihovih odgovarajućih administracija u cilju primene ove Konvencije i njenog Pravilnika za izvršenje.

Član 27

Sastanci

- 1) Generalni direktor Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu može, u saglasnosti sa Izvršnim savetom, sazivati sastanke pretstavnika Visokih Strana Ugovornica. On je dužan da to učini, ako najmanje jedna petina Visokih Strana Ugovornica to zatraži.

- 2) Pored drugih funkcija, koje su mu date ovom Konvencijom ili njenim Pravilnikom za izvršenje, sastanak ima za sadatak da proučava probleme, koji se odnose na primenu Konvencije i njenog Pravilnika za izvršenje, kao i da izrađuje preporuke u vezi sa tim.
- 3) Sastanak može pored toga da pristupi reviziji Konvencije ili njenog Pravilnika za izvršenje, ako je većina Visokih Strana Ugovornica na njemu predstavljena i u saglasnosti sa odredbama člana 39.

Član 28

Sankcije

Visoke Strane Ugovornice se obavezuje da preduzmu, u okviru svog sistema kaznenog prava, sve potrebne mere da budu progonjena i podvrgnuta kaznenim ili disciplinjskim sankcijama lica, makoga bila njihova narodnost, koja su učini-tila ili su dala naredbu da se nanese povreda ovoj Konvenciji.

ZAKLJUČNE ODREDBE

Član 29

Jezici

- 1) Ova Konvencija je sastavljena na engleskom, španskom, francuskom i ruskom jeziku. Sva četiri teksta su podjednako autentična.
- 2) Organizacija Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu urediće prevođenje na druge zvanične jezike svoje Generalne konferencije.

Član 30

Potpisivanje

Ova Konvencija će nositi datum 14 maja 1954 godine i biće otvorena za potpisivanje do 31 decembra 1954 godine za sve države koje su bile pozvane na Konferenciju održanu u Hagu od 21 aprila 1954 do 14 maja 1954 godine.

Član 31

Ratifikacija

- 1) Ova Konvencija podleže ratifikaciji Država potpisnica shodno njihovim odgovarajućim ustavnim procedurama.
- 2) Ratifikacioni instrumenti deponovaće se kod Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu.

Član 32

Pristupanje

Od dana ovog stupanja na snagu, ova Konvencija će biti otvorena pristupanju svih Država navedenih u članu 30, koje Konvenciju nisu još potpisale, kao i svih drugih Država pozvanih da joj pristupe od strane izvršnog veća Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu. Pristupanje će se izvršiti deponovanjem instrumenta o pristupanju kod Generalnog Direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu.

Član 33

Stupanje na snagu

- 1) Ova Konvencija stupa na snagu tri meseca posle deponovanja pet instrumenata za ratifikaciju.
- 2) Nakon toga, ona će stupiti na snagu za svaku Visoku Stranu Ugovornicu tri meseca posle deponovanja njenog instrumenta ratifikacije ili pristupanja.
- 3) U slučajevima koji su predviđeni u 18 i 19 članu Konvencije, dokumenti ratifikacije ili pristupanja, deponovani od strana u konfliktu, bilo pre ili posle početka neprijateljstava ili okupacije, stupiće odmah na snagu. U takvim slučajevima Generalni Direktor Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu dostaviće, na najbrži način, obaveštenja, koja su predviđena u članu 38.

Član 34

Efektivna primena

- 1) Svaka od Država potpisnica Konvencije preduzeće na dan njenog stupanja na snagu, u roku od šest meseci, sve potrebne mere u cilju njene efektivne primene.
- 2) Ovaj rok iznosiće šest meseci od datuma deponovanja instrumenta ratifikacije ili prihvatanja, za sve one države, koje budu deponovale svoje instrumente ratifikacije ili prihvatanja nakon datuma stupanja na snagu Konvencije.

Član 35

Teritorijalna nadležnost Konvencije

Svaka Visoka Strana Ugovornica može, u momentu ratifikacije ili prihvatanja ili u svakom docnijem momentu, da izjavi, putem notifikacije upućene Generalnom direktoru Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu, da će se ova Konvencija proširiti na sve ili neke od teritorija, za čije je međunarodne odnose ona odgovorna. Navedena notifikacija stupiće na snagu tri me-

seca od datuma njenog prijema.

Član 36

Odnosi sa ranijim Konvencijama

- 1) U odnosima između Država, koje su vezane Haškim Konvencijama, a koje se odnose na zakon i ratne običaje na suvu (IV) i na bombardovanje od strane pomorskih snaga za vreme rata (IX), bilo da se radi o Konvencijama od 29 jula 1899 ili onim od 18 oktobra 1907 godine, a koje su potpisnice ove Konvencije, ova poslednja Konvencija dopuniće rečenu Konvenciju (IX) i pridodat joj Pravilnik (IV) i zameniće znak koji je definisan u članu 5 navedene Konvencije (IX) sa znakom koji je definisan u članu 16 ove Konvencije za slučajeve kada je u ovoj Konvenciji i njenom Pravilniku za izvršenje predviđena upotreba ovog znaka raspoznavanja.
- 2) U odnosima između Država, koje su vezane Vašingtonskim pokretom od 15 aprila 1935 godine za zaštitu umetničkih i naučnih institucija i istorijskih spomenika (pakt Roerich), a koje su potpisnice ove Konvencije, ova poslednja će dopuniti pakt Roerich i zameniće zastavu za raspoznavanje definisanu u članu III Pakta sa znakom definisanim u članu 16 ove Konvencije, za slučajeve kod kojih ova Konvencija i njen Pravilnik za izvršenje predviđaju upotrebu ovog znaka raspoznavanja.

Član 37

Otkazivanje

- 1) Svaka od Visokih Strana Ugovornica može otkazati ovu Konvenciju za sebe samu ili za svaku teritoriju za čije je međunarodne veze ona odgovorna.
- 2) Otkaz će biti notifikovan jednim pismenim instrumentom deponovanim kod Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu.
- 3) Otkazivanje stupa na snagu godinu dana od primanja otkaznog instrumenta. Ipak, ako u momentu isteka ove godine, Strana koja otkazuje bude umešana u oružani sukob, otkaz neće imati dejstva sve do kraja neprijateljstava ili sve dotle, dok operacije za povratak kulturnih dobara ne budu završene.

Član 38

Notifikacije

Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu obavestiće Države, navedene u 30 i 32 članu, kao i Organizaciju Ujedinjenih nacija, o deponovanju svih instrumenata ratifikacije, pristupanja ili prihvatanja, koji su navedeni u članovima 31, 32 i 39, kao i o notifikacijama i otkazivanjima predviđenim u članovima 35, 37 i 39.

Član 39

Revizija Konvencije i njenog Pravilnika za izvršenje.

- 1) Svaka Visoka Strana Ugovornica može predložiti amandmane na ovu Konvenciju i njen Pravilnik za izvršenje. Svaki amandman, ovako predložen, saopštiće se Generalnom direktoru Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu, koji će dostaviti njegovu sadržinu svim Visokim Stranama Ugovornicama od kojih će istovremeno zatražiti da u roku od četiri meseca saopšte
 - a) da li žele da se sazove jedna konferencija u cilju razmatranja predloženog amandmana;
 - b) da li misle da se predloženi amandman treba da prihvati bez sazivanja konferencije;
 - c) da li su saglasna da se predloženi amandman odbaci bez sazivanja konferencije.
- 2) Generalni direktor će dostaviti primljene odgovore, shodno paragrafu 1 ovog člana, svim Visokim Stranama Ugovornicama.
- 3) Ako su sve Visoke Stranice Ugovornice u predviđenom roku saopštile svoja mišljenja Generalnom direktoru Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu, shodno alineji b) paragrafa 1 ovog člana i izvestile Generalnog direktora da prihvataju amandman bez sazivanja konferencije, Generalni direktor će shodno članu 38 saopštiti ovu njihovu odluku. Amandman će stupiti na snagu za sve Visoke Strane Ugovornice u roku od devedeset dana od datuma notifikacije.
- 4) Generalni direktor će sazvati konferenciju Visokih Strana Ugovornica, radi razmatranja predloženog amandmana ako mu to bude tražila više od jedne trećine Visokih Strana Ugovornica.
- 5) Amandmani na Konvenciju ili na njen Pravilnik za izvršenje, koji podležu proceduri predviđenoj u prethodnom paragrafu, stupiće na snagu samo ako budu usvojeni jednoglasno od Visokih Strana Ugovornica pretstavljenih na Konferenciji i ako su prihvaćeni od vsake Visoke Strane Ugovornice.
- 6) Prihvatanje amandmana na Konvenciju ili na njen Pravilnik za izvršenje od Visokih Strana Ugovornica koji budu primljeni od konferencije predviđene paragrafima 4 i 5, izvršiće se deponovanjem formalnog instrumenta kod Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu.
- 7) Posle stupanja na snagu amandmana na ovu Konvenciju ili na njen Pravilnik za izvršenje, samo tako amandiran tekst Konvencije ili njenog Pravilnika za izvršenje ostaće otvoren za ratifikaciju ili pristupanje.

Član 40

Registracija

Shodno članu 102 Povelje Ujedinjenih Nacija, ova Konvencija biće registrovan u Sekretarijatu Ujedinjenih nacija na traženje Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu.

U potvrdu čega su potpisnici, propisno ovlašćeni, potpisali ovu Konvenciju.

Rađeno u Hagu, 14 maja 1954 godine u jednom primerku, koji će biti deponovan u arhivi Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu, a čije će overene kopije biti uručene Državama, navedenim u članovima 30 i 32, kao i Organizaciji Ujedinjenih nacija.

P R A V I L N I K
ZA IZVRŠENJE KONVENCIJE ZA ZAŠTITU KULTURNIH DOBARA U SLUČAJU
ORUŽANOG SUKOBA

GLAVA I
O KONTROLI

Član 1

Međunarodni spisak ličnosti

Od momenta stupanja na snagu Konvencije, Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu sastavlja međunarodni spisak svih ličnosti, koje su označile Visoke Strane Ugovornice kao kvalifikovane za vršenje funkcija Generalnog komesara za kulturna dobra. Ova će lista, na inicijativu Generalnog direktora, a na osnovu zahteva formulisanih od Visokih Strana Ugovornica, biti periodično revidirana.

Član 2

Organizacija kontrole

Čim je jedna od Visokih Strana Ugovornica angažovana u oružanom sukobu, na koji se primenjuje član 18 Konvencije:

- a) Ona imenuje pretstavnika za kulturna dobra koja se nalaze na njenoj teritoriji, ako ona okupira drugu teritoriju, onda je dužna da naimenuje specijalnog pretstavnika za kulturna dobra, koja se nalaze na toj teritoriji;
- b) Sila zaštitnica, koja deluje za svaku od Strana u sukobu sa tom Visokom Stranom Ugovornicom imenuje delegate kod ove poslednje shodno članu 3, koji sledeje;
- c) Generalni komesar za kulturna dobra biće naimenovan kod ove Visoke Strane Ugovornice, shodno narednom članu 4.

Član 3

Naimenovanje delegata Sila zaštitnica

Sila zaštitnica imenuje svoje delegate od članova svog diplomatskog ili konzularnog personala ili drugih ličnosti u saglasnosti sa Stranom kod koje će ovi vršiti svoju misiju.

Član 4

Naimenovanje Generalnog komesara

- 1) Generalni komesar za kulturna dobra se bira sa međunarodnog spiska ličnosti u saglasnosti kako sa Stranom kod koje će vršiti svoju funkciju tako i sa Silama zaštitnicama suprotnih Strana.
- 2) Ako se Strane ne mogu složiti u toku od tri nedelje od otvaranja pregovora po ovoj tački, one će zatražiti od Predsednika Međunarodnog suda pravde da imenuje Generalnog komesara, koji će stupiti na dužnost tek kad bude dobio pristanak Strane kod koje treba da vrši svoju misiju.

Član 5

Funkcija delegata

Delegati Sila zaštitnica konstatuju narušavanje Konvencije, vrše anketu us pristanak Strane kod koje obavljaju svoju misiju, o okolnostima pod kojima su se ova narušavanja desila, preduzimaju korake na licu mesta kako bi ova narušavanja prestala i, u slučaju potrebe, izveštaju Generalnog komesara o ovim narušavanjima. Oni ga drže u toku svojih aktivnosti.

Član 6

Funkcije Generalnog komesara

- 1) Generalni komesar za kulturna dobra raspravlja sa pretstavnikom Strane, kod koje vrši svoju misiju i sa zainteresovanim delegatima, sve probleme koji su se pojavili u vezi sa primenom Konvencije.
- 2) On ima pravo odluke i naimenovanja u slučajevima koji su predviđeni u ovom Pravilniku.
- 3) U saglasnosti sa Stranom, kod koje vrši svoju misiju, on ima pravo da naredi anketu ili da je vodi lično.
- 4) U cilju primene Konvencije, on preduzima kod Strana u sukobu ili kod njihovih Sila zaštitnica, sve korake koje smatra da su korisni.
- 5) On sastavlja potrebne izveštaje o primeni Konvencije i saopštava ih zainteresovanim Stranama, kao i njihovim Silama zaštitnicama. On dostavlja kopije Generalnom direktoru Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu, koji može upotrebiti samo njihove tehničke podatke.

- 6) U slučaju da ne postoji Sila zaštitnica, Generalni komesar vrši funkcije Sile zaštitnice shodno članovima 21 i 22 Konvencije.

Član 7

Inspektori i eksperti

- 1) Svaki put kad Generalni komesar za kulturna dobra, na traženje ili nakon konsultacije zainteresovanih delegata, smatra, za potrebno, on predlaže, uz odobrenje Strane kod koje vrši svoju misiju, jedno lice za inspektora kulturnih dobara, koje će vršiti jednu određenu misiju. Inspektor je odgovoran samo Generalnom komesaru.
- 2) Generalni komesar, delegati i inspektori mogu se obratiti za usluge eksperita, koji će takođe biti predloženi, radi odobrenja, Strani navedenoj u prethodnom paragrafu.

Član 8

Vršenje kontrolne misije

Generalni komesari za kulturna dobra, delegati Sile zaštitnica, inspektori i eksperti ne treba nikom slučaju da pređu granice svoje misije. Oni su dužni, naime, da vode računa o potrebnama sigurnosti Visoke Strane Ugovornice kod koje vrše svoju funkciju, kao i da vode računa, u svim prilikama, o zahtevima vojne situacije kako im jih je saopštila navedena Visoka Strana Ugovornica.

Član 9

Zamena Sile zaštitnica

Ako jedna od Strana u sukobu ne koristi ili prestane da se koristi uslugama Sile zaštitnice, može se zatražiti od neutralne države da preuzme funkciju Sile zaštitnice u cilju određivanja Generalnog komesara za kulturna dobra, shodno proceduri predviđenoj u napred navedenom članu 4. Ovako određeni Generalni komesar može eventualno poveriti inspektorima funkcije delegata Sile zaštitnica kako je to određeno ovim Pravilnikom.

Član 10

Rashodi

Plata i troškovi Generalnog komesara za kulturna dobra, inspektora i eksperata padaju na teret Strane kod koje se obavlja njihova misija. Plata i troškovi delegata Sile zaštitnica biće predmet sporazuma između ovih Sile i Država čije interese one štite.

GLAVA II SPECIJALNA ZAŠTITA

Član 11

Improvizovana skloništa

- 1) Ako je Visoka Strana Ugovornica, u toku oružanog sukoba, prinuđena nepredviđenim okolnostima da uredi improvizirano sklonište i ako želi da ono bude stavljeno pod specijalnu zaštitu, ona će to odmah saopštiti Generalnom komesaru, koji kod nje vrši svoju misiju.
- 2) Ako Generalni komesar smatra da okolnosti i važnost kulturnih dobara, koji su sklonjeni u ovom improviziranom skloništu, opravdavaju jednu takvu meru, on može odobriti Visokoj Strani Ugovornici da na sklonište stavi znak raspoznavanja definisan u članu 16 Konvencije. On saopštava svoju odluku, bez odlaganja, zainteresovanim delegatima Sila zaštitnica, od kojih svaki može da u roku od trideset dana naredi neodložno povlačenje ovog znaka.
- 3) Čim su svi delegati izjavili svoju saglasnost ili ako je isteklo trideset dana, a da ni jedan od zainteresovanih delegata nije stavio primedbu iako je, prema mišljenju Generalnog komesara, improvizirano sklonište ispunilo uslove predviđene članom 8 Konvencije, Generalni komesar će tražiti od Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija sa prosvetu, nauku i kulturu upis ovog skloništa u Registar kulturnih dobara, koja su pod specijalnom zaštitom.

Član 12

Međunarodni registar kulturnih dobara koja se nalaze pod specijalnom zaštitom

- 1) Ustanovljava se "Međunarodni registar kulturnih dobara koja se nalaze pod specijalnom zaštitom".
- 2) Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu vodi ovaj Registar. On dostavlja kopije ovog Registra kako Generalnom sekretaru Organizacije Ujedinjenih nacija, tako i Visokim Stranama Ugovornicama.
- 3) Registar se deli na glave od kojih se svaka odnosi na jednu od Visokih Strana Ugovornica. Svaka glava ima tri odeljka sa odgovarajućim naslovima: skloništa, centri u kojima se nalaze kulturne znamenitosti, druga nepokretna dobra. Generalni direktor će odrediti detaljnu sadržinu svakog odeljka.

Član 13

Zahtevi za upis

- 1) Svaka od Visokih Strana Ugovornica može zatražiti od Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu da upiše u Registar izvesna skloništa, centre u kojima se nalaze kulturne znamenitosti ili druga nepokretna kulturna dobra, koji se nalaze na njenoj teritoriji. U ovim molbama ona će saopštiti mesto gde se nalaze ova dobra i potvrditi da ona ispunjavaju uslove koji su predviđeni u članu 8 Konvencije.
- 2) U slučaju okupacije, Okupaciona sila ima mogućnost da traži ovo upisivanje.
- 3) Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu šalje bez odlaganja kopiju zahteva za upisivanje svakoj od Visokih Strana Ugovornica.

Član 14

Primedbe

- 1) Svaka Visoka Strana Ugovornica može se usprotiviti upisivanju jednog kulturnog dobra upućujući pismo Generalnom direktoru Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu. Ovo pismo treba da mu je uručeno u roku od četiri meseca, računajući od dana kada je poslao kopiju molbe za upisivanje u Registar.
- 2) Ovo protivljenje treba da bude obrazloženo. Jedini razlozi za to mogu biti:
 - a) da dobro nije kulturno dobro;
 - b) da nisu ispunjeni uslovi navedeni u članu 8 Konvencije.
- 3) Generalni direktor šalje bez odlaganja Visokim Stranama Ugovornicama kopiju pisma o suprostavljanju. On traži, ako je potrebno, mišljenje Međunarodnog komiteta za spomenike, umetnička i istoriska mesta i arheološke iskopine, a pored toga, ako smatra za korisno, i mišljenje svakog drugog organizma ili kvalifikovanog lica.
- 4) Generalni direktor ili Visoka Strana Ugovornica, koja je tražila upis, mogu uvek preduzeti potrebne korake kod Visokih Strana Ugovornica, koje su se usprotivile upisu, kako bi ovo bilo povučeno.
- 5) Ako se jedna Visoka Strana Ugovornica, pošto je za vreme mira zatražila upis kulturnog dobra u Registar, nađe angažovana u oružanom sukobu, pre nego što je upis stupio na snagu, kulturno dobro u pitanju biće privremeno neodložno upisano u Registar od strane Generalnog direktora, u očekivanju da potvrđeno, povučeno ili poništeno svako protivljenje, koje može ili bi moglo biti učinjeno.

- 6) Ako, u roku od šest meseci od dana prijema pisma kojim se odbija upis, Generalni direktor ne primi od Visoke Strane Ugovornice, koja se usprotivila upisivanju, saopštenje kojim se notifikuje da je ovo protivljenje povučeno, Visoka Strana Ugovornica, koja je tražila upisivanje, može pribeći arbitražnoj proceduri, koja je predviđena u narednom paragrafu.
- 7) Traženje arbitraže treba da bude učinjeno najdalje godinu dana od datuma kada je Generalni direktor primio pismo o protivljenju za upisivanje. Svaka od Strane u sporu određuje po jednog arbitra. U slučaju da je traženje za upis bilo predmet više od jednog protivljenja, Visoke Strane Ugovornice, koje su se usprotivile upisivanju, određuju zajedno jednog arbitra. Dva arbitra biraju superarbitra iz međunarodne liste, predviđene u članu 1 ovog Pravilnika; ako se ne mogu složiti u izboru, zatražiće od Predsednika Međunarodnog suda pravde da imenuje jednog superarbitra, koji ne treba obavezano da bude izabran sa međunarodne liste. Tako sastavljen arbitražni sud određuje je svoju sopstvenu proceduru; njegove odluke su bez apela.
- 8) Svaka od Visokih Strana Ugovornica može da izjavi, u momentu kada se pojavi spor u kome ona učestvuje, da ne želi primenu arbitražnog postupka, predviđenog u prethodnom paragrafu. U ovom slučaju o suprostavljanju na upis obaveštavaju se od strane Generalnog direktora Visoke Strane Ugovornice. Suprostavljanje upisivanju biće potvrđeno samo ako Visoke Strane Ugovornice tako odluče dvotrećinskom većinom glasova. Glasanje će se izvršiti pismenim putem, ukoliko Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu ne bude smatrao za neophodno da sazove sastanak, shodno ovlašćenjima koja su mu data članom 27 Konvencije. Ako Generalni direktor odluči da pristupi glasanju pismenim putem, on će pozvati Visoke Strane Ugovornice da mu pošalju svoje glasove u zapečaćenim kovertima u roku od šest meseci od dana kada ih je pozvao da to učine.

Član 15

Upis

- 1) Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu upisuje u Registar, pod rednim brojem, sva kulturna dobra za koje je traženo upisivanje, ukoliko nije primio nikakvu primedbu, protivu upisa u roku predviđenom u prvom paragrafu 14 člana.
- 2) Samo u slučaju da je stavljena primedba na upis i isključujući ono što je rečeno u paragrafu 5 člana 14, Generalni direktor neće pristupiti upisu dobra u Registar sve dok suprotstavlanje ne bude povučeno ili potvrđeno shodno proceduri navedenoj u paragrafu 7 člana 14 ili onoj iz paragrafa 8 istog člana.
- 3) U slučaju predviđenom u paragrafu 3 člana 11, Generalni direktor pristupa upisivanju na traženje Generalnog komesara za kulturna dobra.

- 4) Generalni direktor šalje bez odlaganja overenu kopiju svakog upisa u Registar Generalnom sekretaru Organizacije Ujedinjenih nacija, Visokim Stranama Ugovornicama i, na traženje Strane koja je zahtevala upisivanje, svim drugim Državama predviđenim u članovima 30 i 32 Konvencije. Upisivanje stupa na snagu trideset dana nakon slanja ovih kopija.

Član 16

Brisanje iz Registra

- 1) Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu, brisaće jedno kulturno dobro iz Registra:
- a) na traženje Visoke Strane Ugovornice na čijoj se teritoriji nalazi kulturno dobro;
 - b) ako je Visoka Strana Ugovornica, koja je tražila upisivanje, otkazala Konvenciju i ako je ovaj otkaz stupio na snagu;
 - c) u slučaju predviđenom paragrafom 5 člana 14, kad je suprostavljanje bilo potvrđeno nakon procedure navedene u paragrafu 7 člana 14 ili one koje je predviđena u paragrafu 8 istog člana.
- 2) Generalni direktor šalje bez odlaganja Generalnom sekretaru Organizacije Ujedinjenih nacija, kao i svim Državama koje su primile kopiju o upisivanju u Registar, overenu kopiju o svakom brisanju iz Registra. Brisanje stupa na snagu 30 dana nakon odašiljanja ovih kopija.

GLAVA III

TRANSPORTI KULTURNIH DOBARA

Član 17

Procedura za dobijanje imuniteta

- 1) Traženje navedeno u paragrafu 1 člana 12 Konvencije upućuje se Generalnom komesaru za kulturna dobra. U ovom traženju treba navesti razloge na kojima se traženje zasniva i specificirati približan broj i važnost kulturnih dobara, koja treba da se prenesu, sadašnje mesto gde se ova dobra nalaze, njihovo novo predviđeno mesto, transportna sredstva, put kojim će ići, predviđeni datum za prevoz, kao i sve druge korisne informacije.
- 2) Ako Generalni komesar, nakon što je zatražio mišljenja koja smatra pogodnim, ceni da je ovaj transport opravdan, on će konsultovati zainteresovane delegate Sila zaštitnica o predviđenim načinima za izvršenje prevoza. Nakon ovog konsultovanja, on izveštava o transportu zainteresovane Strane u sukobu prisključujući ovoj notifikaciji sve potrebne informacije.

- 3) Generalni komesar određuje jednog ili više inspektora, koji ima da utvrde, da li transport sadrži samo dobra označena u molbi, da li se transport izvodi po odobrenim uslovima, kao i da li je snabdeven znakom raspoznavanja, ovaj ili ovi inspektori sprovode transport do mesta opredeljenja.

Član 18

Transport u inostranstvo

Ako se prenos pod specijalnom zaštitom vrši na teritoriju druge zemlje, on će se izvesti ne samo na osnovu člana 12 Konvencije i člana 17 ovog Pravilnika, već još imajući u vidu i sledeće:

- a) Za vreme dok se kulturna dobra nalaze na teritoriji druge Države, ova će biti deponirana za ova dobra. Ova Država će ukazati ovim dobrima istu pažnju koliko ukazuje svojim sopstvenim kulturnim dobrima, odgovarajuće važnosti.
- b) Država deponirateljica ova dobra tek nakon prestanka sukoba; ova povrataku izvršiće se u roku od šest meseci od dana kada je traženje učinjeno.
- c) U toku uzastopnih transporta i dok se kulturna dobra nalaze na teritoriji druge Države, ona će biti zaštićena od svakog usapćenja i sa njima ne će moći raspolagati ni onaj koji ih je predao, ni deponirateljica. Ipak, ako bezbednost dobara zahteva, deponirateljica će moći, uz pristanak predavaoca, da prenese ova dobra na teritoriju treće zemlje pod uslovima predviđenim u ovom članu.
- d) U traženju za stavljanje pod specijalnu zaštitu potrebno je navesti da Država, na čiji se teritoriju upućuje transport, prihvata odredbe ovog člana.

Član 19

Okupirana teritorija

Kada jedna Visoka Strana Ugovornica, koja okupira teritoriju druge Visoke Strane Ugovornice prenosi kulturna dobra u sklonište koje se nalazi na drugoj tački ove teritorije, a u nemogućnosti je da se pridržava predviđene procedure iz člana 17 ovog Pravilnika, rečeni transport neće se smatrati kao da je izvršen suprotno smislu člana 4 Konvencije, ako Generalni komesar za kulturna dobra potvrdi pismeno, pošto je konsultovao redovne čuvarе, da su okolnosti uslovile potrebu ovog transporta.

GLAVA IV ZNAK RASPOZNAVANJA

Član 20

Stavljanje znaka

- 1) Stavljanje znaka raspoznavanja i stepen njegove vidljivosti ostavljaju se

oceni nadležnih vlasti svake Visoke Strane Ugovornice. Znak se može naime stavljati na zastavama ili povezima na rukavu. On može biti naslikan na jednom predmetu ili biti izražen u makakvoj drugoj odgovarajućoj formi.

- 2) Ipak, ne isključujući eventualnu potpuniju signalizaciju, znak će, u slučaju oružanog sukoba i u slučajevima spomenutim u članovima 12 i 13 Konvencije, biti stavljen na prevoznim sredstvima transporta tako da bude jasno vidljiv danju, kako iz vazduha, tako i sa zemlje. Znak treba da bude vidljiv sa zemlje i postavljen:
 - a) na pravilnim razdaljinama koje bi bile dovoljne da se jasno odredi obim centra u kome se nalaze kulturne znamenitosti koje su pod specijalnom zaštitom;
 - b) na ulazu drugih nepokretnih kulturnih dobara, koja se nalaze pod specijalnom zaštitom.

Član 21

Identifikacija lica

- 1) Lica, navedena u alineji b) i c) paragrafa 2 čl. 17 Konvencije mogu nositi povez na rukavu na kome se nalazi znak raspoznavanja, a koji su izdale i sigosale nadležne vlasti;
- 2) Ova lica imaju specijalnu legitimaciju koja je snabdevena sa znakom raspoznavanja. U ovoj legitimaciji označiće se bar ime i prezime, datum rođenja, zvanje ili čin i funkcija imaoća legitimacije. Legitimacija treba da ima fotografiju nosioca, a pored toga, bilo njegov potpis, bilo njegove otiske prstiju, bilo i jedno, i drugo. Na njoj će biti utisnut i svi pečat nadležne vlasti.
- 3) Svaka Visoka Strana Ugovornica ustanovljava svoj model legitimacije uzimajući za uzorak formu koja je data kao primer u aneksu ovog Pravilnika. Visoke Strane Ugovornice dostaviće jedna drugoj usvojeni model. Svaka legitimacija je napravljena, po mogućnosti, bar u dva primerka od kojih se jedan čuva kot Države koja ju je izdala.
- 4) Napred navedena lica ne mogu biti lišena, osim iz osnovnih razloga, ni svoje legitimacije, niti prava da nose svoj povez na rukama.

PROTOKOL
Visoke Strane Ugovornice složile su se o sledećem:

I

- 1) Svaka Visoka Strana Ugovornica se obavezuje, da sprečava izvoz kulturnih dobara sa teritorije koju je ona okupirala u toku oružanog sukoba, a koja su definisana u članu 1 Konvencije za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba potpisane u Hagu 14 maja 1954 godine.
- 2) Svaka Visoka Strana Ugovornica obavezuje se da stavi pod sekvestar ona kulturna dobra koja su uvezena na njenu teritoriju bilo direktno, bilo indirektno, sa makar koje okupirane teritorije. Ovo stavljanje pod sekvestar učiniće se bilo po zvaničnoj dužnosti u momentu uvoza, bilo, u nedostatku toga, na traženje vlasti okupirane teritorije.
- 3) Svaka Visoka Strana Ugovornica se obavezuje da vrati, po završetku neprijateljstava, nadležnim vlastima ranije okupirane teritorije, kulturna dobra koja se nalaze kod nje, ako su ova dobra bila izvezena protivno principu iz prvog paragrafa. Ova dobra neće moći nikad biti zadržana na ime ratne oštete.
- 4) Visoka Strana Ugovornica, koja je bila obavezna da spreči izvoz kulturnih dobara sa teritorije koju je okupirala, dužna je da plati oštetu dobara namernim pritežavaocima kulturnih dobara, koja treba da se vrate shodno prethodnom paragrafu.

II

- 5) Kulturna dobra sa teritorije jedne od Visoke Strane Ugovornice, koja je ona deponovala u cilju zaštite od opasnosti oružanog sukoba, na teritoriju druge Visoke Strane Ugovornice biće, nakon završetka neprijateljstava, vraćena od ove poslednje nadležnim vlastima teritorije sa koje su ova dobra doneta.

III

- 6) Ovaj Protokol nosiće datum 14 maja 1954 godine i biće otvoren za potpisivanje do 31 decembra 1954 godine, svim Državama koje su bile pozvane na konferenciju koja se održala u Hagu 21 aprila 1954 godine do 14 maja 1954 godine.
- 7) a) Ovaj Protokol podneće se na ratifikaciju Državama potpisnicama shodno njihovim, odgovarajućim ustavnim procedurama.
- b) Instrumenti ratifikacije deponovaće se kod Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu.

- 8) Od dana svog stupanja na snagu, ovaj Protokol biće otvoren za pristupanje svim Državama navedenim u paragrafu 6, koje ga nisu potpisale, kao i za svaku drugu Državu, koja je od Ivršnog Saveta Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu pozvana da mu pristupi. Pristupanje će se izvršiti deponovanjem instrumenta pristupanja kod Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu.
- 9) Države navedene u paragrafima 6 i 8 mogu, u momentu potpisivanja ratifikacije ili pristupanja, da izjave da neće biti vezane odredbama iz I dela ili onih iz II dela ovog Protokola.
- 10) a) Ovaj Protokol stupa na snagu tri meseca nakon deponovanja pet ratifikacionih instrumenata.
- b) Kasnije on stupa na snagu za svaku Visoku Stranu Ugovornicu tri meseca posle deponovanja njenog instrumenta za ratifikaciju ili pristupanje.
- c) U slučajevima predviđenim u članovima 18 i 19 Konvencije za zaštitu kulturnih dobara u slučaju oružanog sukoba, potpisane u Hagu 14 maja 1954 godine, ratifikacije i pristupanja koji su deponovani od Strana u sukobu pre ili posle početka neprijateljstava ili okupacije, stupaju odmah na snagu. U ovim slučajevima Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu dostaviće, najbržim putem, saopštenja, koja su predviđena u paragrafu 14.
- 11) a) Sve Države, koje su članice Protokola preduzeće na dan njegovog stupanja na snagu sve potrebne mere kako bi osigurale njegovu efektivnu primenu u roku od šest meseci.
- b) Ovaj rok biće šest meseci, računajući od dana deponovanja instrumenta ratifikacije ili pristupanja za sve Države koje budu deponovale njegov instrument ratifikacije ili pristupanja nakon datuma stupanja na snagu Protokola.
- 12) Svaka Visoka Strana Ugovornica može, u momentu ratifikacije ili pristupanja ili u svakom decnijem momentu, da izjavi, putem notifikacije upućene Generalnom direktoru Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu da će se taj Protokol proširiti na sve ili na neke od teritorija za čije je međunarodne odnose ona odgovorna. Ova notifikacija stupa na snagu tri meseca od dana njenog prijema.
- 13) a) Svaka Visoka Strana Ugovornica može otkazati ovaj Protokol u svoje sopstveno ime ili u ime svake teritorije za čije je međunarodne odnose ona odgovorna.
- b) Otkaz će biti notifikovan pismenim instrumentom deponovanim kod Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu.
- c) Otkaz stupa na snagu godinu dana od prijema instrumenta za otkazivanje. Ipak, ako se u momentu isteka ove godine, Strana koja otkazuje nađe

umešana u oružani sukob, otkazivanje će ostati bez snage do završetka neprijateljstva i, u svakom slučaju, sve dotle dok ne budu završene operacije vraćanja kulturnih dobara.

- 14) Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu obavestiće Države navedene u paragrafima 6 i 8, kao i Organizaciju Ujedinjenih nacija, o deponovanju svih instrumenata ratifikacije, pristupanja ili prihvatanja navedenih u paragrafima 7, 8 i 15 kao i o notifikacijama i otkazivanjima uzajamno predviđenim u paragrafima 12 i 13.
- 15) a) Ovaj Protokol može biti izmenjen ako je njegovu reviziju tražila više nego jedna trećina Visokih Strana Ugovornica.
- b) Generalni direktor Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu sazvaće konferenciju u tu svrhu.
- c) Amandmani na ovaj Protokol stupiće na snagu tek pošto ih jednoglasno prihvate Visoke Strane Ugovornice, koje su predstavljene na konferenciji i pošto budu primljeni od svake visoke Strane Ugovornice.
- d) Primanje od Visokih Strana Ugovornica, amandmana na ovaj Protokol, koji budu prihvaćeni od konferencije navedene u alinejama b) i c), izvršiće se deponovanjem formalnog instrumenta kod Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu.
- e) Nakon stupanja na snagu amandmana na ovaj Protokol, samo tako izmenjeni tekst ovog Protokola ostaće otvoren za ratifikaciju ili prihvatanje.

Shodno članu 102 Povelje Ujedinjenih nacija, ovaj Protokol će biti registrovan u Sekretarijatu Ujedinjenih nacija na traženje Generalnog direktora Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu.

U potvrdu čega su potpisnici, propisno ovlašćeni, potpisali ovaj Protokol.

Rađeno u Hagu, 14 maja 1954 godine, na engleskom, španskom, francuskom i ruskom jeziku, čija su sva četiri teksta podjednako autentična, u jednom primerku, koji će biti deponovan u arhivi Organizacije Ujedinjenih nacija za prosvetu, nauku i kulturu, i čije će overene kopije biti dostavljene svim Državama navedenim u paragrafima 6 i 8, kao i Organizaciji Ujedinjenih nacija.

Sleduju potpisi predstavnika sledećih država:

Federalne Republike Nemačke, Belgije, Kine, Ekvadora, Francuske, Grčke, Indije, Iraka, Irana, Italije, Libije, Luksemburga, Monaka, Nikaragve, Norveške, Holandije, Republike San Marino, Republike El Salvador, Siriske Republike, Urugvaja i Federativne Narodne Republike Jugoslavije.